

УДК 373.5.091:811.161.2
DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2023.3.1>

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Валентина Богатко

кандидат філологічних наук, доцент,
заступник декана факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, Вінниця, Україна
orcid.org/0000-0002-3634-9488
e-mail: bogatkovv@i.ua

Інна Завальнюк

доктор філологічних наук, професор,
декан факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, Вінниця, Україна
orcid.org/0000-0002-3993-9555
e-mail: zavalniukinna@gmail.com

Віта Сахацька

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри української мови
факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, Вінниця, Україна
orcid.org/0000-0001-9254-5478
e-mail: viktorii.ilchuk@vspu.edu.ua

Анотація. У статті розглянуто методика (традиційну та інноваційну) формування лексичної компетентності учнів закладу загальної середньої освіти та запропоновано шляхи її розв'язання.

Проаналізовано світові тенденції модернізації загальної середньої освіти, які характеризуються тим, що пріоритетного значення набуває формування в учнів здатності користуватися знаннями, застосовувати їх у різноманітних життєвих ситуаціях. Посилення діяльсного компонента змісту освіти актуалізує необхідність формувати у школярів ключові і предметні компетентності, необхідні для їхньої життєдіяльності.

З'ясовано, що на сьогодні перед закладами загальної середньої освіти постає завдання формування особистості, яка орієнтується у сучасних реаліях мовленнєвої та соціокультурної динаміки, професіонала своєї справи, здатного реалізувати себе у сучасному європейському просторі.

У результаті аналізу лінгвістичної та лінгводидактичної літератури зроблено висновок, що лексична компетентність – це здатність особистості швидко і якісно на рівні програми оперувати не словами, а семантичними полями, зі складу яких учень добирає потрібне слово, словосполучення, аби з точністю висловити власну думку у процесі спілкування.

Зауважено, що реалізація методичної системи формування лексичної компетентності школярів оптимально можлива не лише в межах традиційних уроків української мови у зв'язку з вивченням граматики і правопису, але насамперед на інноваційних уроках. Звернено увагу на те, що лише в поєднанні традиційних методів і прийомів навчання з інноваційними, які здатні забезпечити якісне засвоєння матеріалу, навчити правильно вживати слова в різних ситуаціях спілкування, полягає ефективність вивчення лексикології.

Формування лексичної компетентності в школі не втрачає актуальності й потребує глибшого дослідження з урахуванням досягнень сучасної теорії і практики мовної освіти. Спостереження за шкільною практикою навчання української мови показали, що багатьом учням інколи важко висло-

вити своє ставлення до предмета розмови, у висловлюваннях і творчих роботах значної частини учнів невеликий лексичний запас, мовлення одноманітне.

З'ясовано, що сучасний урок вивчення лексикології не можна уявити без інформаційно-комунікаційних технологій, особливо в умовах дистанційного навчання, які передбачають використання комп'ютера або іншого гаджета, за наявності комп'ютерних підручників, електронних довідників, словників, енциклопедій.

Ключові слова: мовна особистість, мовленнєва компетентність, лексична компетентність, методи формування лексичної компетентності учнів, прийоми навчання, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, традиційні уроки, інноваційні уроки, система вправ.

TRADITIONAL AND INNOVATIVE METHODS AND TECHNIQUES OF FORMING THE LEXICAL COMPETENCE OF STUDENTS AT THE LESSONS OF LEARNING THE UKRAINIAN LANGUAGE

Valentyna Bohatko

Candidate of Philology, Associate Professor,
Deputy Dean of Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Ostrozshskoho str., 32, Vinnytsia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3634-9488
e-mail: bogatkovv@i.ua

Inna Zavalniuk

Doctor of Philology, Professor,
Dean of Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Ostrozshskoho str., 32, Vinnytsia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3993-9555
e-mail: zavalniukinna@gmail.com

Vita Sakhatska

Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Teacher at the Department of the Ukrainian Language
of Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Ostrozskogo str., 32, Vinnytsia, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9254-5478
e-mail: viktoriia.ilchuk@vspu.edu.ua

Abstract. The article examines the methodology (traditional and innovative) of forming the lexical competence of students of a general secondary education institution and suggests ways to solve it.

The global trends in the modernization of general secondary education are analyzed, which are characterized by the fact that the formation of students' ability to use knowledge and apply it in various life situations acquires priority importance. Strengthening the activity component of the content of education actualizes the need to form schoolchildren's key and subject competencies necessary for their life activities.

It has been found that today the general secondary education institutions face the task of forming a personality who is oriented in the modern realities of speech and socio-cultural dynamics, a professional in his field, able to realize himself in the modern European space.

As a result of the analysis of linguistic and linguistic didactic literature, it was concluded that lexical competence is the ability of an individual to quickly and efficiently, at the level of the program, operate not with words, but with semantic fields, from which the student selects the right word, word combination, in order to accurately express his own opinion in the process of communication.

It was noted that the implementation of the methodical system of forming the lexical competence of schoolchildren is optimally possible not only within the framework of traditional lessons of the Ukrainian language, in connection with the study of grammar and spelling, but above all – in innovative lessons. Attention is drawn to the fact that the effectiveness of studying lexicology lies only in the combination of traditional

teaching methods and techniques with innovative ones that are able to ensure high-quality assimilation of the material, teach the correct use of words in various communication situations.

The formation of lexical competence at school does not lose its relevance and requires deeper research taking into account the achievements of modern theory and practice of language education. Observations of the school practice of teaching the Ukrainian language showed that many students sometimes find it difficult to express their attitude to the subject of conversation, in the statements and creative works of a large part of the students, there is a small vocabulary, and the speech is monotonous.

It has been found that a modern lexicology lesson cannot be imagined without information and communication technologies, especially in the conditions of distance learning, which involve the use of a computer or other gadget in the presence of electronic textbooks, reference books, dictionaries, encyclopedias.

Key words: *language personality, speech competence, lexical competence, methods of forming students' lexical competence, teaching methods, distance learning, information and communication technologies, traditional lessons, innovative lessons, system of exercises.*

Постановка проблеми. Мета державної освітньої політики полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися впродовж життя. Світові тенденції модернізації загальної середньої освіти характеризуються тим, що пріоритетного значення набуває формування в учнів здатності користуватися знаннями, застосовувати їх у різноманітних життєвих ситуаціях. Посилення діяльнісного компонента змісту освіти актуалізує необхідність формувати у школярів ключові і предметні компетентності, необхідні для їхньої життєдіяльності [9, с. 35].

На сьогодні перед закладами загальної середньої освіти постає завдання формування особистості, яка орієнтується у сучасних реаліях мовленнєвої та соціокультурної динаміки, професіонала своєї справи, здатного реалізувати себе у сучасному європейському просторі [3, с. 41].

Вивчення лексикології в шкільному курсі української мови розкрито в працях вітчизняних учених М. Вашуленка, О. Горошкіної, С. Карамана, О. Караман, В. Новосолової, М. Пентилюк, О. Семенов та ін. Рівень мовно-мовленнєвих досягнень учнів дає підстави стверджувати, що питання формування лексичної компетентності в школі не втрачає актуальності й потребує глибшого дослідження з урахуванням досягнень сучасної теорії і практики мовної освіти.

Предмет та об'єкт дослідження. *Предметом* нашого дослідження є сучасні методи та прийоми формування лексичної компетентності школярів на уроках традиційної моделі та засобами інтерактивних технологій.

Мовленнєвий напрям компетентнісного підходу до формування мовної особистості передбачає вироблення вмій і навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності, розвиток культури мовлення, мовленнєвої творчості. Методи цього напрямку пов'язані зі сприйманням, розумінням стратегій, інтенцій мовця та продукуванням висловлювання, а отже, стимулюють активну мовленнєву діяльність учнів, розвиток внутрішньої потреби дотримуватися змістової і мовної правильності мовлення (мовленнєві слухо-вимовні й акцентно-інтонаційні навички, мовленнєві лексичні навички, мовленнєві граматичні, стилістичні навички), формують здатність до самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності тощо [8, с. 27].

Об'єкт дослідження – методи і прийоми формування лексичної підготовки школярів у закладі загальної середньої освіти.

Мета і завдання статті. *Мета* публікації – з'ясувати етапи формування лексичної компетентності, схарактеризувати закономірності, принципи, методи і прийоми формування лексичної компетентності учнів на уроках вивчення української мови.

Завдання вивчення української мови в закладі загальної середньої освіти полягають у вихованні в учнів почуття національної свідомості, що значною мірою сприятиме підвищенню мотивації вивчення української мови; формуванню свідомої мовної особистості, яка б відзначалася розвиненим мовленням, а отже, мисленням, інтелектом, емоційно-естетичним сприйняттям мови, мовним чуттям, мовним етикетом; збагаченню словникового запасу учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зараз у лінгвометодиці переосмислюють цілі, зміст, технології й результати

українськомовної освіти крізь призму загальних і предметних компетентностей. Для активного функціонування мовної особистості, її лексичного потенціалу особливого значення набуває лексична компетентність.

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти лексична компетентність (компетенція) – це знання і здатність використовувати словниковий запас, вона складається з лексичних (стійкі вирази, однослівні форми) та граматичних (займенники, частки, сполучники, прийменники) елементів. Про важливість лексичної компетентності для мовної особистості свідчить така настанова: «обсяг, діапазон і контроль лексичного запасу є основними ознаками оволодіння мовою, а отже, є такими і для оцінювання учнівського рівня володіння мовою, і для планування процесів вивчення та викладання мови» [6, с. 108–112, 149].

З огляду на сучасні освітні тенденції в шкільному курсі вивчення української мови більшою мірою звернено увагу на лексичну компетентність учнів. За В. Новосоловою, лексична компетентність як невід’ємний складник мовної компетентності полягає в усвідомленому й умотивованому оволодінні лексичними засобами мови й умінні користуватися ними. Лексична компетентність передбачає не лише наявність багатого словникового запасу, а й уміння використовувати наявні в активі лексичні елементи в процесі мовлення для вираження своєї позиції і ставлення до сказаного, здатність варіювати лек-

сичними засобами залежно від сфери і ситуації, у яких відбувається комунікативний процес [12, с. 19].

Одним із завдань, що постають перед учнями у процесі вивчення мови, є оволодіння лексичною компетенцією, яка разом з іншими компетенціями формує комунікативну компетентність як «комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, уміння орієнтуватися у ситуації спілкування, ініціативність спілкування» [2, с. 16].

Формування лексичної компетентності школярів у процесі навчання української мови проходить через складний процес створення умов для цілеспрямованого збагачення словникового запасу, удосконалення пізнавально-мовленнєвого досвіду учнів. Опанування учнями лексичних норм сучасної української мови, творення, функціонування слів; вироблення навичок ідентифікації лексичних одиниць у навчальному тексті, розвитку лексичних умінь, здатностей швидко й оригінально добирати вербальні асоціації для мовленнєвого спілкування; стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до української мови й мовлення на основі розвиненого чуття слова – характерні диференційні ознаки лексичної компетентності учнів.

У формуванні лексичної компетентності учнів важливо врахувати певні закономірності [8, с. 27–28] (див. рис. 1).

Лексична компетентність – це актуальні прояви мовленнєвої компетенції у мовленнєвій творчій діяльності, суспільному житті.

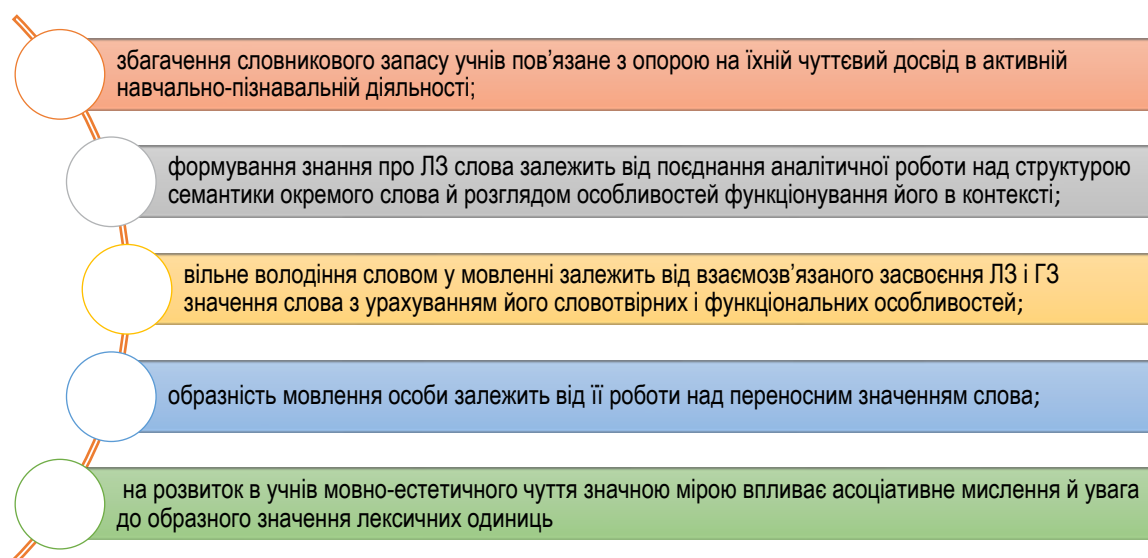

Рис. 1. Закономірності формування лексичної компетентності

Продуктивне формування лексичної компетентності залежить від вибору ефективних методів навчання. Сучасний урок лексикології доречно організувати так, щоб була можливість поєднати традиційні та інноваційні підходи до вивчення лексики. Під час традиційного вивчення лексикології на уроці української мови у сучасній методиці є кілька способів і прийомів пояснення значення слів. Їхнє використання ґрунтується на принципах наступності й перспективності – залежить від віку і загального рівня розвитку дітей, характеру пояснюваного слова. Для пояснення семантики незрозумілих слів учителі найчастіше вдаються до таких способів, як:

- демонстрація предмета чи малюнка;
- використання контексту;
- найпростіший словотворчий аналіз;
- тлумачення слів (коротке пояснення, використання словника тощо) [11, с. 403].

Кожен спосіб може бути здійснений одним із кількох різних прийомів залежно від конкретного випадку.

Пояснення значення слова шляхом використання контексту здійснюється за допомогою різних прийомів: а) самостійного пояснення значення слова учнями; б) конкретизації значення слова, поясненого учнями на основі контексту не зовсім точно [11, с. 403].

На традиційному уроці, працюючи над розширенням словникового запасу школярів, можемо виокремити напрями роботи [13; 14] (див. рис. 2).

На сьогодні в закладі середньої освіти на уроках вивчення української мови особливу увагу приділяють практичній спрямованості навчання лексики, удосконаленню комунікативних умінь і навичок школярів на основі засвоєння визначених лексикографічних понять, насамперед під час самостійної активної мовленнєвої діяльності.

Рис. 2. Напрями роботи на уроці

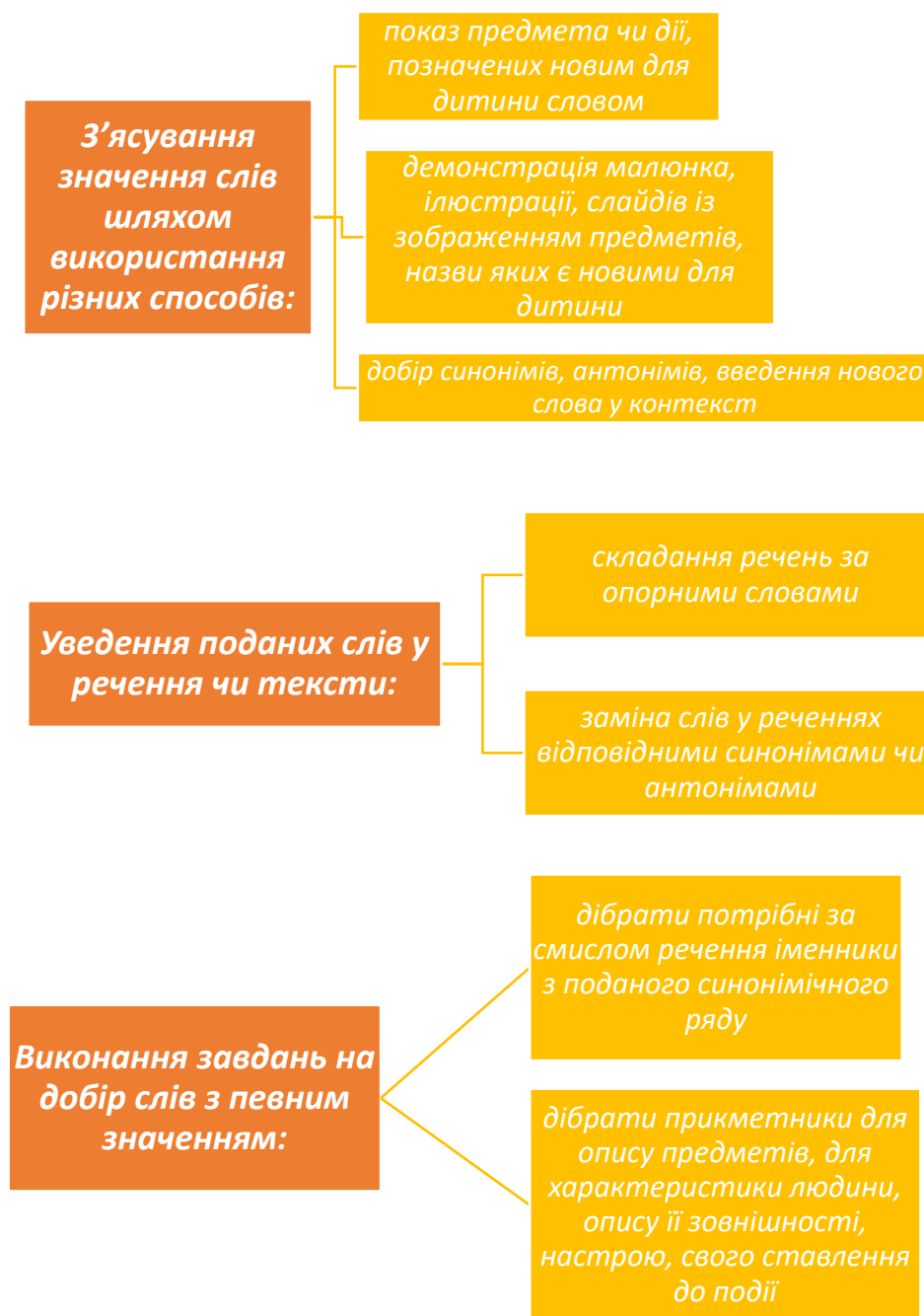

Рис. 2 (Закінчення)

Одне з основних завдань учителя – навчити школяра знаходити потрібну інформацію, аналізувати, узагальнювати. Людина, яка вільно орієнтується в мережі Інтернет, має суттєву перевагу над інформаційно ізольованими особами. Технологія вебквест сприяє оволодінню навичками роботи з різною інформацією, розвиває вміння знаходити головне [1, с. 4].

Усе більше входять у процес навчання методи, засновані на застосуванні нових

інформаційних технологій. Опанування цих методів є невід’ємним складником освіти учнів, а також їхньої мовленнєвої компетенції. Упровадження інноваційних засобів у навчально-виховний процес підвищує якість навчання, зацікавленість учнів і викладачів, розвиток компетенцій і є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу,

систематизувати й розв'язувати поставлені задачі, є методика вебквестів [4].

Розробляють вебквести для максимальної інтеграції Інтернету в навчальні предмети на різних етапах навчального процесу. Вони можуть охоплювати окрему проблему, тему, а можуть бути й міжпредметними. Тематика вебквестів може бути найрізноманітнішою, проблемні завдання можуть відрізнятися мірою складності. В основі вебквесту – індивідуальна або групова робота учнів (із розподілом ролей) над вирішенням поставленої проблеми з використанням інтернет-ресурсів, підготовлених учителем. Результати виконання вебквесту, залежно від матеріалу, що вивчається, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, комп'ютерної презентації, буклетів, публікації робіт учнів, у вигляді вебсторінок і вебсайтів (локально або в Інтернеті) [5].

Найхарактернішою ознакою такого способу пізнання є те, що активними співтворцями навчально-виховного процесу стають самі учні. Кожен школяр долучається до співпраці в колективній, груповій діяльності. Учень і вчитель стають рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчально-виховного процесу [4].

Із упровадженням дистанційного навчання заклади освіти почали застосовувати технологію «вебінар». За допомогою інтернет-технологій вебінар зберіг головну ознаку уроку – інтерактивність, яка забезпечує моделювання функцій доповідача, слухача, що працюватимуть інтерактивно, комунікуючи за сценарієм проведення такого уроку. Саме тому під час дистанційного навчання термін «урок» дорівнює терміну «вебінар».

Під час вебінару доречно використовувати прийоми ілюстрації та демонстрації за допомогою інтерактивних порівняльних таблиць, алгоритмів, презентацій, відеороликів тощо. Як зазначає І. Хом'як, «одним із психологічних принципів розвивального навчання є формування узагальнених прийомів розумової діяльності, що поділяються на прийоми алгоритмічного типу й евристичні. Оскільки вправи алгоритмічного типу орієнтують учнів на дії за готовим зразком, сковуючи якоюсь мірою пошуковий процес мислення, необхідно поєднувати їх із прийомами евристичного типу, а саме: конкретизації, абстрагування, варіювання,

аналогії, постановки аналітичних питань» [15, с. 136]. Тому, добираючи прийоми, що вдало доповнять матеріали алгоритмічного характеру, варто звернути увагу на інноваційний метод інтерактивних вправ. Це метод варіативних вправ, які за завданням схожі до традиційних, та спосіб їх виконання – інший. Наприклад, умова традиційної варіативної вправи – *«Запишіть прикметники у дві колонки відповідно до способу їх написання: окремо чи з дефісом»*, та умова інтерактивної варіативної вправи – *«Перетягніть мишкою прикметники в колонку з правильним написанням»*.

Використати чи створити інтерактивну вправу можна за допомогою інтернет-сайтів: LearningApps, Kahoot, Wordwall та інші.

Застосовуючи метод самостійної роботи з підручником, пропонуємо приклад інтерактивної вправи, поданої в підручнику О. Авраменка для 11 класу (рис. 3).

У сучасних підручниках є інтернет-підтримка, де учні можуть дізнатися більше про пропонований матеріал через QR-коди (рис. 4).

Окрему роль на уроці української мови відводять роботі зі словниками, які розміщені в додатках підручників (для прикладу, підручник для 6 класу. Автори О. Заболотний, В. Заболотний) (див. рис. 5).

Отже, вважаємо, що впровадження на уроках української мови сучасних методів інтерактивного навчання сприяє формуванню в кожного учня життєвих компетентностей: комунікативних, інформаційних, соціальних, самореалізації та саморозвитку. Використання таких методів дасть змогу виробити знання базових мовленнєвознавчих понять; уміння сприймати й розуміти вербальну інформацію, розрізняти в ній основний і другорядний матеріал; здатність планувати майбутнє висловлювання, реалізовувати задум у процесі мовленнєвої діяльності, вимогливість до свого мовлення.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Формування майбутнього фахівця відбувається засобом слова, шляхом розбудови лексичного багатства, що його він буде спроможний усіляко вдосконалювати й розвивати в подальшому професійному становленні [10, с. 80].

На нашу думку, ефективність вивчення лексикології полягає в поєднанні традицій-

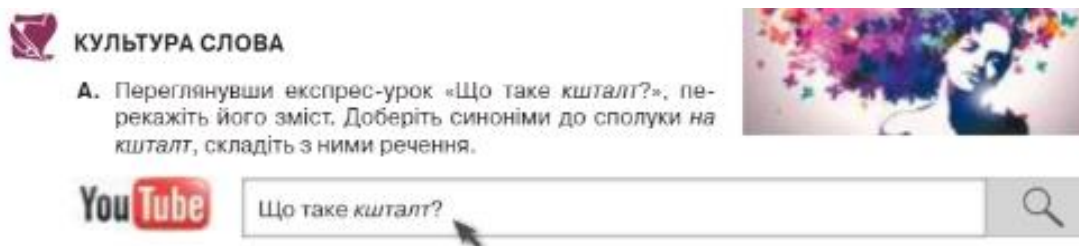

Рис. 3. Інтерактивна вправа

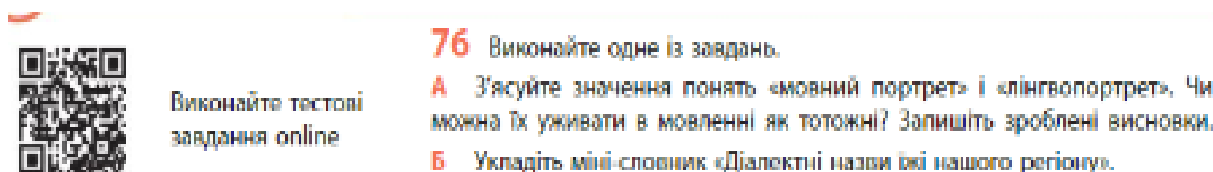

Рис. 4. Інтерактивна вправа з QR-кодом

ЕЛЕКТРОННІ ДОДАТКИ:

СЛОВНИЧОК
ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

СЛОВНИЧОК
НАГОЛОСІВ

Рис. 5. Електронні додатки

них методів і прийомів навчання з інноваційними, які здатні забезпечити якісне засвоєння матеріалу, навчити правильно вживати слова в різних ситуаціях спілкування.

У подальших дослідженнях не менш важливо досконало вивчити специфіку використання комп'ютерних технологій та їхній вплив на узвичасні форми навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугайова Н.А., Вікторіна О.М. Квести і проекти з використанням Інтернету на уроках української мови і літератури : навчально-методичний посібник для вчителів української мови і літератури. Кіровоград : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2016. 64 с.
2. Богущ А.М. Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. *Наука і освіта* : науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. 1998. № 1–2. С. 16–20.
3. Вітюк В.В., Кисель В.Г. Формування мовленнєвої та соціокультурної компетентностей у майбутніх учителів початкової школи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : збірник наукових праць / За ред. проф. А.Л. Ситченка. № 4 (51), грудень 2015. Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2015. С. 41–45.
4. Ільченко О.В. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/.
5. Желізняк Л.Д. Технологія «Вебквест» на уроках інформатики. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/.

6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
7. Кучерук О. Принципи розвивального навчання і методи реалізації їх у шкільному курсі української мови. *Українська мова і література в школі*. 2017. № 1. С. 8–13.
8. Кучерук О.А. Формування лексичної компетентності учнів у процесі навчання української мови з використанням методу проєктів. *Українська мова і література в школах України* № 1. 2018. С. 26–31.
9. Лаврова Н.М. Розвиток уміння користуватися лінгвістичними словниками. *Рідна школа*. 2011. № 5. С. 35–44.
10. Мороз О.А., Постельняк Л.Р. Урок лексикології української мови в сучасній школі: традиційний та інноваційний підходи. *Інноваційна педагогіка: Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. Випуск 30. Т. 2. 2020. С. 76–80.
11. Нагрибельна І.А. Методика навчання лексики на уроках української мови. *Молодий учений*. № 4 (44), 2017. С. 402–405.
12. Новосолова В. Методи, прийоми й засоби навчання в процесі формування лексичної компетентності учнів 5–7 класів. *Українська мова і література в школі*. № 3 (113), 2014. С. 19–23.
13. Пентиліук М.І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.
14. Сучасна українська літературна мова : підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін. ; за ред. М.Я. Плющ. Київ : Вища шк., 2011. 414 с.
15. Хом'як І. Програмоване навчання. *Вісник Львівського університету*. № 50. 2010, С. 135–143.

REFERENCES

1. Buhaiova N.A., Viktorina O.M. (2016). *Quests and projects using the Internet in Ukrainian language and literature lessons*. Kirovohrad: KZ «KOIPPO imeni Vasylia Sukhomlynskoho» [in Ukrainian].
2. Bohush A.M. (1998). Content characteristics of types of speech competence of preschoolers. *Nauka i osvita: Naukovo-praktychnyi zhurnal Pivdennoho naukovoho tsentru APN Ukrainy*, 1–2, 16–20 [in Ukrainian].
3. Vitiuk V.V., Kysel V.H. (2015). Formation of speech and sociocultural competences in future primary school teachers. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky: zbirnyk naukovykh prats*, 4 (51), 41–45 [in Ukrainian].
4. Ilchenko O. Retrieved from: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/ [in Ukrainian].
5. Zhelizniak L.D. “Web Quest” technology in computer science classes. Retrieved from: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/ [in Ukrainian].
6. Nikolaieva S.Yu. (2003). *Pan-European recommendations on language education: study, teaching, evaluation*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
7. Kucheruk O. (2017). Principles of developmental education and methods of their implementation in the school course of the Ukrainian language. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 1, 8–13 [in Ukrainian].
8. Kucheruk O.A. (2018). Formation of students' lexical competence in the process of learning the Ukrainian language using the project method. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 1, 26–31 [in Ukrainian].
9. Lavrova N.M. (2011). Development of the ability to use linguistic dictionaries. *Ridna shkola*, 5, 35–44 [in Ukrainian].
10. Moroz O.A., Postelniak L.R. (2020). Lesson of lexicology of the Ukrainian language in a modern school: traditional and innovative approaches. *Innovatsiina pedagogika: Teoriia ta metodyka navchannia (z haluzei znan)*, 30, 2, 76–80 [in Ukrainian].
11. Nahrybelna I.A. (2017). Vocabulary teaching methodology in Ukrainian language classes. *Molodyi uchenyi*, 4(44), 402–405 [in Ukrainian].
12. Novosolova V. (2014). Methods, methods and means of learning in the process of formation of lexical competence of students of grades 5–7. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 3 (113), 19–23 [in Ukrainian].
13. Pentyliuk M.I. (2011). *Actual problems of modern language didactics*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
14. Pliushch M.Ya., Bevzenko S.P., Hrypas N.Ya. et al. (2011). *Modern Ukrainian literary language*. Kyiv: Vyscha shk. [in Ukrainian].
15. Khomiak I. (2010). Programmed learning. *Visnyk Lvivskoho universytetu*, 50, 135–143 [in Ukrainian].